

ความต้องการจำเป็นของการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2
NEED ASSESSMENT FOR SCHOOL ADMINISTRATION ACCORDING TO GOOD
GOVERNANCE OF SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER LOEI PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2*

ณัฐธิภา ลาสงยาง, ดร.อาคม อึ้งพวง
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
Nattipa Lasongyang, Dr. Arkom Eungpuang
Faculty of Education Northeastern University
E-mail: nattipall51@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา 2) เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา และ 3) เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลยเขต 2 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารและครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลยเขต 2 จำนวน 311 คน โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากสูตร Taro Yamane (1973) ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่น 0.97 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการประเมินความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัย พบว่า

1) สภาพปัจจุบันของการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลยเขต 2 อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านหลักความเสมอภาค รองลงมาคือ ด้านหลักภาระรับผิดชอบส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านหลักการกระจายอำนาจ และสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลยเขต 2 อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านหลักมุ่งฉันทามติ รองลงมาคือ ด้านหลักประสิทธิภาพ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านหลักการมีส่วนร่วม

* ได้รับบทความ: 29 พฤษภาคม 2564; แก้ไขบทความ: 28 มิถุนายน 2564; ตอปรับตีพิมพ์: 31 สิงหาคม 2564

2) ความต้องการจำเป็นของการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลยเขต 2 เรียงตามลำดับได้ดังนี้ ด้านหลักการกระจายอำนาจ ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักมุ่งฉันทามติ ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักประสิทธิภาพ ด้านหลักประสิทธิผล ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักการตอบสนอง ด้านหลักภาวะรับผิดชอบ ด้านหลักความเสมอภาค

3) แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลยเขต 2 พบว่า ประเด็นที่สำคัญ คือผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีการบริหารงานด้วยความซื่อสัตย์ ยุติธรรม โปร่งใสและตรวจสอบได้ ตลอดจนมีหลักการกระจายอำนาจ

คำสำคัญ : ความต้องการจำเป็น; หลักธรรมาภิบาล; สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลยเขต 2

Abstract

The purposes of this research were: 1) to study the current situation and the desirable conditions of school administration based on the principles of good governance of school administrators, 2) to study the needs of school administration based on the principles of good governance of school administrators and 3) to study Guidelines for school administration based on the principles of good governance of school administrators under Loei Primary Educational Service Area Office 2. This study was quantitative research. The sample group used in this research consisted of administrators and teachers in schools under Loei Primary Educational Service Area Office 2, with the total number of 311 people. The sample size was determined by Taro Yamane formula (1973) using stratified random sampling. The research instrument was a 5-level rating scale questionnaire with reliability of 0.97. The statistics used analyzing data comprised frequency, percentage, mean, standard deviation and PNI modified index.

The research results were found that:

1) The current situation of school administration based on the principles of good governance of school administrators under Loei Primary Educational Service Area Office 2 was rated at a high level, when considering in each aspect, it was found that the aspect with the highest average was principle of equality, followed by was principle of responsibility, while the aspect with the lowest average was principle of decentralization, the desirable conditions of school administration based on the principles of good governance of school

administrators under Loei Primary Educational Service Area Office 2 was rated at the highest level, when considering in each aspect, it was found that the aspect with the highest average was principle of consensus orientation, followed by was principle of efficiency, while the aspect with the lowest average was principle of participation.

2) Needs of school administration based on the principles of good governance of school administrators under Loei Primary Educational Service Area Office 2, ranked by the importance, were as follows: principle of decentralization, principle of participation, principle of consensus orientation, principle of rule of law, principle of effectiveness, principle of efficiency and transparency, principle of responsiveness, principle of responsibility, principle of equality.

3) Guidelines for school administration based on the principles of good governance of school administrators under Loei Primary Educational Service Area Office 2 were found that important issues was school administrators must administrate with honesty, justice, transparency and accountability and have principle of decentralization.

Keywords: Needs; Principles of Good Governance; Schools under Loei Primary Educational Service Area Office 2

บทนำ

การบริหารรัฐกิจแนวใหม่รัฐบาลไม่ควรบริหารงานในลักษณะองค์กรธุรกิจ แต่เป็นการบริหารงานด้วยการยึดหลักประชาธิปไตย ซึ่งหลายประเทศในโลกกำลังดำเนินการอยู่บนพื้นฐานของหลักการนี้ขณะเดียวกันจำเป็นต้องเสริมสร้างระบบโครงสร้าง กลไกและกระบวนการบริหารพัฒนาประเทศให้อยู่บนหลักธรรมาภิบาล โดยบูรณาการการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนและทุกระดับในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศให้เกิดความสมดุลเป็นธรรมและยั่งยืน การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลนั้น มีการกล่าวถึงในหลายระดับ เริ่มจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เกี่ยวกับการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐโดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน และเน้นเรื่องจริยธรรมและคุณธรรมเจ้าหน้าที่ของรัฐ (อรรถพร สุนทรพงศ์, 2558)

ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับหลักธรรมาภิบาลโดยได้นำหลักธรรมาภิบาลซึ่งเป็นหลักการสากลที่ประเทศซึ่งปกครองในระบอบประชาธิปไตยใช้เป็นหลักในการบริหารประเทศ โดยได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 โดยบัญญัติไว้ในหมวด 6 แนวนโยบายแห่งรัฐ มาตรา 65 ได้บัญญัติไว้ว่า “รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่างๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกันเพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายดังกล่าว” (ราชกิจจานุเบกษา, 2560) นอกจากนั้นยังได้นำมาบรรจุไว้ในส่วนที่ 4 ยุทธศาสตร์การ

พัฒนาประเทศ และยุทธศาสตร์ที่ 6 การบริหารจัดการในภาครัฐเพื่อป้องกันการทุจริตประพฤติมิชอบ และหลักธรรมาภิบาลยังได้บรรจุไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) นอกจากนี้ผู้บริหารที่เป็นมืออาชีพต้องนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษา อันประกอบไปด้วย 10 หลัก ได้แก่ หลักประสิทธิภาพ หลักประสิทธิผล หลักการตอบสนอง หลักการรับผิดชอบต่อสังคม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักการกระจายอำนาจ หลักนิติธรรม หลักความเสมอภาค และหลักการมุ่งเน้นทามติ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2552) ทั้งต้องใช้ความรู้ความเชี่ยวชาญในการนำเทคนิคทฤษฎีและหลักการต่างๆที่หลากหลายมาบูรณาการหรือประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับสถานการณ์ จึงจะประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพในที่สุด (อริยธัช แก้วเกาะสะบ้า, 2560)

ในปัจจุบันการบริหารงานหรือการจัดการองค์การมีความจำเป็นต้องใช้ศาสตร์ในการบริหารงานอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้จึงมีหลักการบริหารสมัยใหม่เข้ามาเป็นกลยุทธ์แต่ระบบการปฏิบัติงานของภาครัฐและเอกชนเกิดความไม่สอดคล้องและทันต่อความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น จึงทำให้สังคมโลกหันกลับมาองถึงสาเหตุปัญหาที่แท้จริงในการบริหารของแต่ละประเทศ ปัญหาที่สำคัญปัญหาหนึ่งของการบริหารงานในแต่ละประเทศที่เลี่ยงไม่ได้คือ ปัญหาการคอร์รัปชัน จากองค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International) ได้เปิดเผยดัชนีภาพลักษณ์การคอร์รัปชันในรัฐบาลทั่วโลก หรือ (Corruption Perception Index - CPI) ปี 2019 นับเป็นครั้งที่ 25 ผลปรากฏว่าประเทศไทยได้ 36 คะแนน จากคะแนนเต็ม 100 คะแนน ซึ่งไม่เปลี่ยนแปลงจากปี 2018 แต่ในส่วนของอันดับที่ปรับตัวลดลงเป็นลำดับที่ 101 จากอันดับ 99 เมื่อปีที่แล้ว หลังจากลำดับลดลงอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2017 (สำนักวิชาการสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2561)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ดำเนินโครงการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมและธรรมาภิบาลในสถานศึกษาป้องกันการทุจริต เพื่อพัฒนาข้าราชการและบุคลากร ซึ่งจะส่งผลให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาต้องมีความพร้อมที่จะรองรับการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment : ITA) และเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ตามวิสัยทัศน์ของยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตระยะที่ 3 (พ.ศ. 2561- 2564) ที่กำหนดไว้ว่า "ประเทศไทยใสสะอาด ไทยทั้งชาติต้านทุจริต (Zero Tolerance & Clean Thailand) จากโครงการดังกล่าวทำให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 ได้จัดทำแผนป้องกันและปราบปรามการทุจริตเพื่อให้สอดคล้องกับการดำเนินงานตามโครงการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลในสถานศึกษาป้องกันการทุจริต (ภายใต้ชื่อ เขตสุจริต) เพื่อให้เป็นไปตามแนวทางที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด และสามารถขับเคลื่อนการดำเนินงานไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ได้ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2, 2562)

จากปัญหาและความสำคัญดังกล่าวผู้วิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญของการศึกษาการบริหารสถานศึกษา โดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรร

มาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลยเขต 2 ผลการวิจัยที่ได้จะเป็นองค์ความรู้และนวัตกรรมทางการบริหารให้กับผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลมากขึ้น นอกจากนี้ผู้บริหารยังสามารถนำหลักธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้ ปรับใช้ ปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้การบริหารงานของสถานศึกษาสำเร็จตามประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลยเขต 2
2. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลยเขต 2
3. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลยเขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลยเขต 2 จำนวน 157 โรงเรียน แบ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 146 คน ครูจำนวน 1,239 คน รวมทั้งสิ้น 1,385 คน

2) กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลยเขต 2 ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา 73 คน และครูผู้สอน 238 คนรวม 311 คน โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากสูตร Taro Yamane (1973) ที่ระดับความคาดเคลื่อนในการสุ่มที่ .05 โดยใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิอย่างไม่เป็นสัดส่วน (Non Proportional Stratified Random Sampling) โดยใช้ตำแหน่งหน้าที่เป็นตัวแบ่งชั้น ได้กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้บริหารจำนวน 73 คน และ ครูผู้สอนจำนวน 238 คน รวม 311 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามที่ถามความต้องการจำเป็นในการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลยเขต 2 และแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (check list) ประกอบด้วยข้อมูล เกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาเลย เขต 2 ตามหลักธรรมาภิบาลทั้ง 10 ด้าน

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิดเพื่อศึกษาแนวทางในการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลยเขต 2

3. การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1) ศึกษาหลักการ แนวคิดทฤษฎีจากตำรา เอกสาร บทความวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2

2) สร้างแบบสอบถามโดยใช้กรอบความต้องการจำเป็นของการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2

3) สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมคุณลักษณะการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา และนำร่างแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ เพื่อตรวจสอบรายละเอียดของข้อคำถามในด้านเนื้อหา ภาษาและความถูกต้องและ นำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข

4) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แล้ว นำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านเพื่อพิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะและเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ตลอดจนความชัดเจนของภาษา รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมืองานวิจัย

5) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลยเขต 2 จำนวน 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือ จากนั้นนำมาคำนวณหาความเชื่อมั่นด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach Alpha Coefficient) ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงตรงเท่ากับ 0.89

6) นำแบบสอบถามที่ผ่านการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุง แก้ไข ตามข้อเสนอแนะ แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาค้นคว้าอิสระพิจารณาเสนอแนะอีกครั้งหนึ่ง

7) จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1) ผู้วิจัยขอหนังสือรับรองและแนะนำตัวของผู้วิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2) ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง และส่งไปรษณีย์ไปยังสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 แล้วขอความร่วมมือกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามแล้วส่งคืนผู้วิจัยตามเวลาที่กำหนด

3) ติดตามและติดต่อแบบสอบถามส่วนที่ยังไม่ได้คืนด้วยตนเอง จนครบถ้วนตามจำนวนที่ส่งไป

4) ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมแบบสอบถามทั้งหมดพร้อมตรวจสอบความถูกต้องและนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันของการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาเลยเขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านหลักความเสมอภาค รองลงมาคือ ด้านหลักการรับผิดชอบ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านหลักการกระจายอำนาจ

สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาเลย เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านหลักมุ่งฉันทามติ รองลงมาคือ ด้านหลักประสิทธิภาพ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านหลักการมีส่วนร่วม

2. ความต้องการจำเป็นของการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลยเขต 2 โดยเรียงตามลำดับความสำคัญเป็น ดังนี้ 1) ด้านหลักการกระจายอำนาจ ($PNI_{modified} = 0.25$) 2) ด้านหลักการมีส่วนร่วม ($PNI_{modified} = 0.24$) 3) ด้านหลักมุ่งฉันทามติ ($PNI_{modified} = 0.23$) 4) ด้านหลักนิติธรรม ($PNI_{modified} = 0.22$) 5) ด้านหลักประสิทธิภาพ ด้านหลักประสิทธิภาพ และด้านหลักความโปร่งใส ($PNI_{modified} = 0.21$) 6) ด้านหลักการตอบสนอง ($PNI_{modified} = 0.20$) 7) ด้านหลักการรับผิดชอบต่อ ($PNI_{modified} = 0.19$) 8) ด้านหลักความเสมอภาค ($PNI_{modified} = 0.18$)

3. แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลยเขต 2 พบว่าประเด็นที่สำคัญที่สุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีการบริหารงานด้วยความซื่อสัตย์ ยุติธรรม โปร่งใสและตรวจสอบได้ รองลงมาคือผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการประชุมเพื่อปรึกษาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการดำเนินงานต่างๆ อย่างเปิดใจกว้างยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น และประเด็นที่มีความสำคัญน้อยที่สุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการสื่อสารและสร้างความเข้าใจในแผนการปฏิบัติงานให้แก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

อภิปรายผล

จากการศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลยเขต 2 มีประเด็นที่สำคัญในการอภิปรายผล ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันในการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลยเขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงตามลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อยได้ดังนี้ ด้านหลักความเสมอภาค ด้านหลักการรับผิดชอบ ด้านหลักประสิทธิภาพ ด้านหลักการตอบสนอง ด้านหลักประสิทธิผลและด้านหลักมุ่งฉันทามติ ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักการมีส่วนร่วม และด้านหลักการกระจายอำนาจ จากผลการวิจัยสภาพปัจจุบันในการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลยเขต 2 พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือด้านหลักความเสมอภาค ทั้งนี้เพราะว่าในกฎหมายรัฐธรรมนูญได้กำหนดเรื่องความเสมอภาคไว้ชัดเจนไม่ว่าจะเป็นการศึกษา, การบริการสาธารณสุข, การค้า, การลงทุน การได้รับข้อมูลข่าวสารอย่างเสมอภาค บุคคลย่อมเสมอภาคกันในกฎหมายและการได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ไม่มีการเลือกปฏิบัติจากเหตุแห่งความแตกต่าง ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีการให้โอกาสและความเสมอภาคในการเข้าถึงบริการต่างๆ ของสถานศึกษาแก่ทุกคนในชุมชน และผู้บริหารสถานศึกษาต้องปฏิบัติต่อครู/นักเรียนอย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่มีการแบ่งแยกด้านเพศ ถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ศาสนา และภาษา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปณิธาน กมลเศษ (2560) ที่ศึกษาเรื่องหลักธรรมาภิบาลที่มีผลต่อการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่าการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ใน ระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละหลักย่อยของหลักธรรมาภิบาลพบว่าทุกหลักมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านหลักความเสมอภาค เพราะผู้บริหารจะต้องมีการจัดกิจกรรมส่งเสริม การแสดงออกของนักเรียนทุกคนอย่างเสมอภาคกัน รองลงมา คือ สามารถปฏิบัติและให้บริการได้อย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่แบ่งแยกด้านเพศ อายุ ความพิการ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนมีการกำหนดกรอบการพิจารณาความดีความชอบที่ให้ออกาสบุคลากรอย่างเท่าเทียมกัน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมจิต แดนสีแก้ว (2559) ที่พบว่าประชาชนมีความหวังและมีความพอใจที่ได้รับการตอบสนองสู่การเรียนรู้ ตลอดชีวิต อย่างไรก็ตามทุกกลุ่มพบสถานการณ์ความไม่เท่าเทียมทางการบริหารการศึกษาเนื่องจากระบบการจัดการศึกษาในโรงเรียน นอกโรงเรียนและสถาบันระดับอุดมศึกษายังไม่เชื่อมต่อและไม่ประสานกับระบบชุมชน ทำให้เกิดความไม่เสมอภาคในการเรียนเข้าไม่ถึง ตามบริบทของกลุ่มพื้นที่อาศัยและสังคมแวดล้อม มีคนชายขอบไม่ถูกใช้ประโยชน์และเกิดองค์กร ทำให้ชุมชนเป็นชุมชนที่อ่อนแอ

2. สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลยเขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปต่ำสุด ได้ดังนี้ ด้านหลักมุ่งฉันทามติ ด้านหลักประสิทธิภาพ ด้านหลักการตอบสนอง ด้านหลักประสิทธิผล ด้านหลักการรับผิดชอบและด้านหลักความเสมอภาค ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักการกระจายอำนาจ และหลักการมีส่วนร่วม จากผลการวิจัยด้านหลักมุ่งฉันทามติ ที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดของสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 2 ทั้งนี้เพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้อง

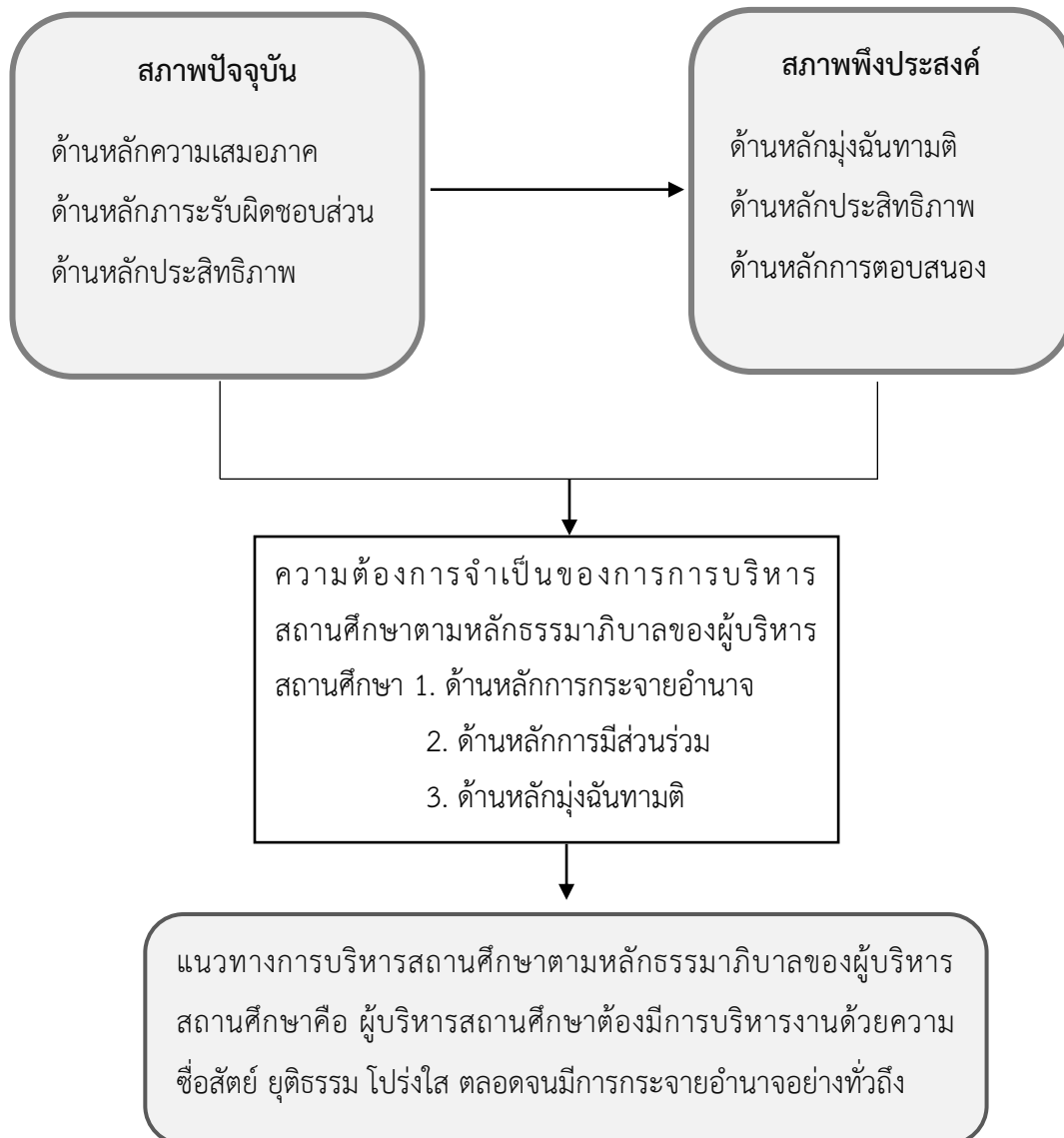
พยายามแสวงหาฉันทามติหรือข้อตกลงร่วมกันของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในประเด็นปัญหาหรือประเด็นสำคัญต่างๆ ตามนโยบายหรือข้อตกลงของสถานศึกษา นอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีการประชุมเพื่อปรึกษาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการดำเนินงานต่างๆ อย่างเปิดใจกว้าง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ลัดดาวัลย์ หงสนันท์ (2561) ได้ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเขตภาคเหนือตอนบน ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ในเขตภาคเหนือตอนบน โดยภาพรวมมีพฤติกรรมบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการมุ่งเน้นฉันทามติ

3. ความต้องการจำเป็นของการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลยเขต 2 พบว่าด้านที่มีความสำคัญเป็นอันดับหนึ่งคือ ด้านการกระจายอำนาจ รองลงมาคือ ด้านหลักการมีส่วนร่วม และด้านที่มีความจำเป็นน้อยที่สุดคือ ด้านการระดมความคิดเห็น จากผลการวิจัยที่พบว่า ด้านการกระจายอำนาจมีความสำคัญเป็นอันดับหนึ่ง ทั้งนี้เพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้ให้อำนาจการตัดสินใจแก่บุคลากรในขอบเขตของงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเหมาะสมตลอดจนผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีการมอบหมายงานตรงตามความสามารถของบุคลากรและสอดคล้องกับภารกิจของสถานศึกษาจะส่งผลให้งานที่ออกมามีประสิทธิภาพมากที่สุดและผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีการจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรต่างๆ ให้แก่ผู้รับผิดชอบโครงการและกิจกรรมต่างๆ ได้ไปดำเนินการได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปรัชญา คล้ายชุม (2562) ที่ศึกษาเรื่องการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม ผลการวิจัยพบว่าการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครปฐม เขต 1 และ เขต 2 ในภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ หลักการกระจายอำนาจ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิไลรัตน์ ฝ่ายดี (2559) วิจัยเรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลางในอำเภอตาพระยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้วเขต 2 พบว่า ความต้องการจำเป็นในการพัฒนามากที่สุด คือหลักการกระจายอำนาจ โดยมีการมอบอำนาจในภารกิจให้แก่ครูในโรงเรียนได้อย่างเหมาะสม รองลงมา คือ มีการมอบอำนาจในการตัดสินใจให้แก่ครูในโรงเรียนได้อย่างเหมาะสม การมอบอำนาจในการบริหารให้แก่บุคลากรในโรงเรียนได้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้เนื่องจากเป็นเพราะการมอบอำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติงานให้แก่ครูและบุคลากรในโรงเรียน ยังขาดความเหมาะสม ไม่ชัดเจนและยังไม่มีมีการกระจายอำนาจเท่าที่ควร

4. แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลยเขต 2 พบว่าประเด็นที่สำคัญที่สุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีการบริหารงานด้วยความซื่อสัตย์ ยุติธรรม โปร่งใสและตรวจสอบได้ รองลงมาคือผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการประชุมเพื่อปรึกษา

แลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการดำเนินงานต่างๆ อย่างเปิดใจกว้างยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น และประเด็นที่มีความสำคัญน้อยที่สุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการสื่อสารและสร้างความเข้าใจในแผนการปฏิบัติงานให้แก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

องค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัย

สรุป

การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลยเขต 2 พบว่าสภาพปัจจุบันของการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษามีการนำหลักธรรมาภิบาลในด้านหลักความเสมอภาค หลักภาระรับผิดชอบส่วน และหลักประสิทธิภาพ และสภาพที่พึงประสงค์ มีการบริหารงานในด้านหลักมุ่งฉันทามติ หลักประสิทธิภาพ และหลักการตอบสนอง ทำให้พบว่า

ความต้องการจำเป็นของการการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษานั้นหลักที่มีความต้องการมากที่สุดได้แก่ หลักการกระจายอำนาจ ซึ่งผู้บริหารสามารถนำไปเป็นแนวทางการบริหารสถานศึกษาได้ โดยผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีการบริหารงานด้วยความซื่อสัตย์ ยุติธรรม โปร่งใส ตลอดจนมีการกระจายอำนาจอย่างทั่วถึง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะและนำไปใช้

1. ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีกระบวนการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบที่มีมาตรฐาน
2. ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการศึกษาจัดสรรทรัพยากรในการบริหารงานอย่างเหมาะสมและเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด
3. ผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างความเชื่อมั่น ความไว้วางใจ รวมถึงตอบสนองความคาดหวังและความต้องการของชุมชนได้

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการทำการวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ด้านหลักการกระจายอำนาจของสถานศึกษา
2. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียน
3. ควรเก็บข้อมูลให้มีความหลากหลาย เช่น จากการสำรวจ อาจเปลี่ยนเป็นการสัมภาษณ์จากกลุ่มตัวอย่างหรือผู้ที่มีความเกี่ยวข้อง เช่น สัมภาษณ์ผู้บริหารตัวต่อตัวหรือกลุ่มคณะกรรมการสถานศึกษาของโรงเรียน สัมภาษณ์คณะครู เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- ปณิธาน กมลเศษ. (2560). หลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลของผู้บริหาร สถานศึกษา เอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*. 14(66), 125-134.
- ปรัชญา คล้ายชุ่ม. (2562). การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครปฐม. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี*. 7(2), 156-165.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2560). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560*. ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 134 ตอนที่ 40 ก, 6 เมษายน 2560.
- ลัดดาวัลย์ หงสนันท์. (2561). พฤติกรรมการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ศูนย์การศึกษานอกกระบวนและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ เขตภาคเหนือตอนบน. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 8(1), 1310 – 1319.

- วิไลรัตน์ ฝ้ายดี. (2559). การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลางใน
อำเภอตาพระยา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้วเขต 2. ศึกษาศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สมจิต แดนสีแก้ว. (2559). ความเสมอภาคและโอกาสการเรียนรู้ตลอดชีวิตสู่การสร้างคุณภาพชีวิต.
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2552). หลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี.
กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลยเขต 2. (2562). “เขตคุณธรรมนำสู่เขตสุจริต” การปฏิบัติงาน
ข้าราชการและบุคลากรทางการศึกษา : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลยเขต 2.
(เอกสารอัดสำเนา)
- อรรถพร สุนทรพงศ์. (2558). การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27. *Journal of Graduate School Sakon Nakhon
Rajabhat University*. 13(63), 213-226
- อริยธัช แก้วเกาะสะบ้า. (2560). หลักธรรมาภิบาลในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560.
กรุงเทพฯ : สำนักวิชาการสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- Taro Yamane (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. 3rd Ed. New York. Harper and Row
Publications.